

ISSN 2311-2425

Київський університет імені Бориса Грінченка

STUDIA PHILOLOGICA

Філологічні студії

Збірник наукових праць

Випуск 10

Київ ■ 2018

Засновник:

Київський університет імені Бориса Грінченка

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації,
КВ № 19607-9407Р, видане Державною реєстраційною службою України 11.12.2012 р.

Друкується з грудня 2012 р.

Виходить двічі на рік

Затверджено МОН України як наукове фахове видання,
в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт (галузь наук «Філологія»)
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук
(наказ МОН України № 747 від 13.07.2015 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 4 від 26.04.2018 р.)

Головний редактор:

Буніятова І.Р. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка).

Редакційна колегія:

Белехова Л.І. — доктор філологічних наук, професор (Херсонський державний університет);

Бондарева О.Є. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);

Водак Р. — доктор філологічних наук, професор (Ланкастерський університет, Велика Британія);

Воркачова С.Г. — доктор філологічних наук, професор (Кубанський державний технологічний університет, Російська Федерація);

Гладуш Н.Ф. — кандидат філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);

Єременко О.В. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);

Жаботинська С.А. — доктор філологічних наук, професор (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького);

Колесник О.С. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);

Кузьменко В.І. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);

Материнська О.В. — доктор філологічних наук, доцент (Національний університет імені Тараса Шевченка);

Махачашвілі Р.К. — доктор філологічних наук, доцент (Київський університет імені Бориса Грінченка);

Поліщук Я.О. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);

Резаненко В.Ф. — доктор філологічних наук, доцент (Київський університет імені Бориса Грінченка);

Стишов О.А. — доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка);

Торговець Ю.І. — кандидат філологічних наук, відповідальний секретар (Київський університет імені Бориса Грінченка);

Ухванова-Шмигова І.Ф. — доктор філологічних наук, професор (Білоруський державний університет, Республіка Білорусь);

Фісяк Я. — доктор філологічних наук, професор (Познанський університет імені Адама Міцкевича, Республіка Польща);

Харитончик З.А. — доктор філологічних наук, професор (Мінський державний лінгвістичний університет, Республіка Білорусь).

Рецензенти:

Гудманян А.Г. — директор Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, завідувач кафедри англійської філології і перекладу, доктор філологічних наук, професор;

Потапенко С.І. — завідувач кафедри германської філології Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя, доктор філологічних наук, професор.

Studia Philologica (Філологічні студії) : зб. наук. праць / редкол. :
S90 І.Р. Буніятова, Л.І. Белехова, О.Є. Бондарева та ін. — К. : Київ. ун-т
ім. Б. Грінченка, 2018. — Вип. 10. — 140 с. — (Укр., рос. та англ. мовами).
ISSN 2311-2425

УДК 81+82:811.11+811.13

ISSN 2311-2425

© Автори публікацій, 2018

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018

ЗМІСТ

МОВОЗНАВСТВО

Гуцуляк Т.Є. Образно-семантична структура одно- та багатозначних дериватів як предмет лексикографії (на матеріалі української мови)	3
Ільчук О.А. Словотворний концепт німецьких суфіксальних іменників з метонімічним компонентом	14
Шведова М.О. Варіативність форм іменників у знахідному відмінку однини в українській мові (корпусне дослідження)	19
Чернецька Н.В. Колорони́ми в структурі фразеологізмів в іспанській та українській мовах	29
Шанюк О.В. Парадигма категорії стану в давньосаксонській мові	34
Закуття А.Ю. Друкована реклама кінця XIX — першої половини XX ст. в контексті пошуку джерельної бази для словникового опису українського міського койне цього періоду	39
Galitska E.A. Semantics of perfume and cosmetic naming	53
Грачова А.В. Прислівник як обов'язковий компонент функційно-семантичного поля темпоральності	59
Рубова К.О. Англomовний хештег як об'єкт мовознавчих розвідок	66
Патич О.Б. Художнє моделювання екранного хронотопу в кінодискурсі	73
Чеснокова Г.В., Морозова Г.К. Девіація як компонент створення ефекту висунення у поезіях Е.Е. Каммінгса	80
Трус І.О. Insights into Linguistic Research of Perspective in Drama: the case of O. Wilde's plays	88
Колівошко В.В. Семантичні та стилістичні аспекти вживання географічної лексики у поезіях Емілі Дікінсон	95
Румбешт Г.Ю. Актуалізація концепту SECLUSION у творах К. Воннегута, К. Кізі, Дж. Фаулза і В. Хольт: когнітивний аспект	100
Пешкова О.І. Концептосфера оповідання Оксани Забужко «Дівчатка» в перекладацькому аспекті	105
Гуль О.Г. Особливості вимови китайських складів <i>ji, qi, xi, yi</i>	110
Махачанидзе Р.К. Методологічні засади дослідження динаміки англomовної інноваційної логосфери комп'ютерного буття	114

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Gaidash A. V. Representation of the Elderly Protagonist in Tracy Letts' <i>August: Osage County</i>	120
Білинська Х.В. Філософія натуралізму в романі Едіт Вортон «Дім радості»	126
Підодвірня М.І. Прояви упередженості ненадійного наратора у романі В. Домонтовича «Доктор Серафікус»	132

ПАРАДИГМА КАТЕГОРІЇ СТАНУ В ДАВНЬОСАКСОНСЬКІЙ МОВІ

Шапочкіна О.В.,

Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053
o.shapochkina@kubg.edu.ua

У статті здійснено спробу схарактеризувати парадигму категорії стану давньосаксонської мови, спираючись на тексти давньосаксонської поеми «Спаситель» ("Heliand"). Автором визначено, що категорія стану давньосаксонської мови уособлювалася передкатегоріальними зворотними конструкціями та дієприкметниковими пасивними конструкціями, а саме: копулятивними конструкціями «бути / ставати» + дієприкметник II та безкопулятивними дієприкметниковими конструкціями, які транслювали різні типи станових відношень.

Ключові слова: категорія стану, давньосаксонська мова, станові відношення, станова опозиція, передкатегоріальна конструкція, діатеза.

Шапочкіна О.В.

Характеристика парадигми категорії залога в древнесаксонском языке

В статье предпринята попытка охарактеризовать парадигму категории залога в древнесаксонском языке, опираясь на тексты древнесаксонской поэмы «Спаситель» ("Heliand"). Определено, что категория залога древнесаксонского языка была представлена предкатегориальными возвратными конструкциями и причастными пассивными конструкциями, а именно: копулятивными конструкциями «быть / становиться» + причастие II и безкопулятивными причастными конструкциями, которые транслировали различные типы залоговых соотношений.

Ключевые слова: категория залога, древнесаксонский язык, залоговые отношения, залоговая оппозиция, диатеза.

О. Shapochkina

Characteristics of the paradigm of the category of voice in the Old Saxon language

The article attempts to characterize the paradigm of the category of the voice of the Old Saxon language, based on the texts of the ancient saxon poem "The Savior" ("Heliand"). The author states that the category of the voice of the Old Saxon language was represented by pre-categorical inverse constructions with reflexive, reciprocal and inverse shades and participle passive constructions, namely copulative structures "to be / become" + II participle and non-copulative participle structures that broadcast different types of voice relations. It is proved that the active voice of the Old Saxon language was represented by the indicative (real voice), with the subject that was an active performer of the action. In particular, the active voice structures could be factual (agential). As in other Old Germanic languages, in the Old Saxon language the active voice expresses the reality of action, events, their prediction and shades of command. In particular, it is determined in the article that as an opposition of active voice were grammatical constructions that had shades of reversion (inverse, reciprocal, inverse), the so-called "branching" in shades of voice values: the actual inverse constructions, mutually reverse, indirectly reverse, ingressive, active-nonobjective. Shades of passivity were formed predominantly on the basis of pre-categorical constructions with the verbs "to be" / "to become" + participle II. In particular, in the corps of the ancient Saxon "Savior" there were a large number of non-copulative (free) structures with participle II, which could express passive or partially passive value. The author also notes that in addition to the typological distribution of the category of voice in the context of the opposition, "active-passive-reflexive", in the Old Saxon paradigm of the category of voice there were observed subjective-objective relations, which in their turn had varieties: transformative, creative, addressive, factual, perceptual, emotional, instrumental.

Key words: category of voice, Old Saxon language, voice relations, voice opposition, pre-categorical structure, diathesis.

Вступ. Наукові дослідження категорії стану (далі КС) давньосаксонської мови нечисленні і здебільшого ґрунтуються на таких

наукових положеннях: творення дієслівної системи давньосаксонської мови (Й. Галле), історичні відомості про давньосаксонську мову (В. Араксін,

М. Коришев, А. Мейе, І. Хлебнікова), граматичні категорії давньосаксонської мови (М. Домський, Е. Макаєв), проблема етимологічної спорідненості давньосаксонської мови з іншими мовами (Б. Трубочов), особливості творення та розвитку синтаксису давньосаксонської мови (І. Буніятова, В. Жирмунський, Л. Калитюк, Е. Прокош, М. Стеблін-Каменський), темпоральна специфіка давньосаксонської мови (В. Берков), морфологічна та синтаксична системи давньосаксонської мови (О. Бехагель) та ін.

У цьому дослідженні на підставі застосування методу суцільної вибірки здійснено спробу з'ясувати основні актуалізатори розвитку КС давньосаксонської мови, виявити формальну реалізацію КС.

Критичний огляд літератури, концептуальних рамок, гіпотез тощо. До наших часів дійшла незначна кількість давньосаксонських писемних джерел, зокрема «Спаситель» («Heliand»). Поема є частиною біблійного епосу англів і саксів являє собою одну з найбільш масштабних пам'яток давньосаксонської літератури. Автор манускрипту продемонстрував суперечливе поєднання міфологічних і біблійних сюжетів, язичницької та християнської лексики. Сюжет поеми «Хеліанд» побудований за зразком євангельської гармонії Татіана [1; 2].

Розділи I–X утворюють першу частину поеми — розповідь про дитинство Ісуса Христа: після прологу, що займає половину першого розділу, наводяться євангельські сюжети від народження Іоанна Хрестителя і подій, що йому передують, до епізоду, в якому дванадцятирічний Ісус на загальний подив тлумачить буття в храмі. Ця частина завершується невеликим повідомленням про життя Ісуса до 30 років [5].

Увесь текст «Спасителя» пронизаний різноманітними граматичними конструкціями, які виступають як першооснова творення категорії стану. Найвими тут були прості поширені та складні речення, еліптичні, копулятивні, безкопулятивні та незавершені конструкції тощо.

Результати дослідження та обговорення. Парадигму категорії стану давньосаксонської мови утворювали різні типи опозицій. Діатеза («станове відношення») давньосаксонської мови мала таку узагальнену структуру: актив — станові передкатегоріальні конструкції рефлексиву, реципроку, інг्रेसиву — дієприкметникові конструкції із пасивними відтінками — копулятивні дієслівні конструкції із пасивними відтінками [4].

Активний стан давньосаксонської мови уособлювався індикативом (дійсним станом), із суб'єктом, який був активним виконавцем дії, напр. станові передкатегоріальні конструкції (дані СПК): давньосакс. *Sō he thō thana uuirōc drōg, [uid] aftar them alaha, endi umbi thana altari gengmid is gōfōtun rikiuon thionon. — [fremida] ferhtlico frāon*

sines, godes iungarskepi gerno suut[domid] hittru hugi, sō man hēren scal[gerno] fulgangan. — [grurios quāmun] im, egison an them alaha: hic gisah thar aftar thiū ēnna engil godesan them uuilhe innan, [the] sprac im mid is uuordun tuo (Heliand, 105–110). — «Так, приніс він ладан старий у середину храму і ходив навколо вітаря із кадилом, щоб служити багатим; повністю від благочестивий життя спосіб, вчив слово Боже дуже старанно із чистим серцем, йшов тим шляхом, що й Господь» [3].

У поемі «Хеліанд» домінували СПК у індикативі із декількома предикативними центрами та не завжди спостерігалось часове узгодження як і в інших давньогерманських мовах, напр.: давньосакс. *ic is engil bium, Gabriel bium ic hētan, the gio for goda standu, andiuuard for them alouualdon (Heliand, 115). — «Я є його ангел, Габріель, я сказав, я завжди стою перед Богом» [3].*

Зокрема СПК активного стану могли бути фактивними (агентивними), напр.: давньосакс. *Thea liudi stōdunumbi that hēlaga hūs, endi geng im the [gihērodo] manan thana uuilhe innan (Heliand, 100). — «I пішов шанований чоловік у освячення» [3].*

Також СПК активного стану могли бути нефактивними (безагентивними), напр.: давньосакс. *...uuī mid ūsun dādium ni sculum uuilht auuerdian (Heliand, 4892). — «терпіти належить нам все, що рід цей недобре творить» [3].*

Як і в інших давньогерманських мовах, у давньосаксонській активний стан виражав реальність дії, подій, їх прогнозування та відтінки наказовості. У корпусі давньосаксонського «Хеліанда» спостерігалась значна кількість СПК, які виражали заклики та накази, а також можливі прогнозування, напр.: давньосакс. *Thō sprak that barn godes sei[b]jo te Simon Petrus, hēt that he is suerd [dedi] skarp an skē[d]ia: «ef ik uuī[d] thesa scola uueldi», qua[d] he, «uuī[d] theses uuērodes genuu uigisaca frummien, than manodi ik thene mārean mahtigne god, hēlagne fader an himilrikea, that he mi sō managan engil herod o[b]ana sandi uuīges sō uuisen, sō ni [mahtin] iro uuāpanthreki man adōgen: iro ni stōdi gio sulic megin samad, folkes gifastnod, that im iro ferh aftar thiū uuēr[d] en [mahti] (Heliand, 4885). — «Мовив Син Божий Симону, вкласти меч звеліюши гострий в пахову: «Коли проти натовпу я хотів би, — він мовив, — Проти натиску війська вийти, кликав би я до славного Бога, Святішого Отця, що на Небі, щоб Мені ангелів багатьох навздогін послав обізнаних у битвах: перед їх збройною міццю немає сили мужам встояти» [3].*

В якості опозиції активу виступали СПК, які мали відтінки реверсії (зворотні, взаємні, інгресивні), так звані «розгалуження» у відтінках станових значень, та як у давньоісландській та давньовірхньонімецькій, було можливим простежити певні їх варіації:

а) власне зворотні СПК (на кшталт: ся = себе) позначали дію, яка виконувалася самим суб'єктом, який був одночасно і об'єктом дії (сюди належали дієслова фізичної дії або внутрішнього стану), напр.: давньосакс. *Thō gibolgan uuard snel suerdtheagan, Sīmon Petrus, uuell imu innan hugi, that he ni mahte ēnig uuord sprekan: sō harm uuard imu an is hertan, that man is hērron thar binden uuelde* (Heliand, 4865). — «Розгнівається сміливий воїн, Симон Петро, всією душою: не міг і слова він мовити, став скорботний серцем, бо його Пана силою люди зв'язали» [3];

б) взаємно-зворотні СПК (на кшталт: ся = один одного, один з одним), позначали дію, що здійснювалася двома або кількома особами, кожна з яких одночасно була і суб'єктом, і об'єктом дії, напр.: давньосакс. *Ik an thina hendi befilhu, quatbie, mīnon gēst an godes uuillion; hie ist nu garō te thiū, fīs te faranne* (Heliand, LXVII, 5654–5656). — «Я передаюся в твої руки, — сказав він, — мій дух, волю Бога; він тепер повністю готовий до тебе відправитися» [3];

в) побічно-зворотні СПК (на кшталт: ся = для себе) позначали дію, що здійснювалася суб'єктом в своїх інтересах, напр.: давньосакс. *Lāt thit «lāt thit foie sehan, huō [thu] gelinod halbas liudio menegi te bliōseanne [an] benkiun; ef thu mi thera bede [tugiōos], mīn uuord for thesumu uuerode, than uuilliu ik it hēr te uuārun [gequeōen,] liahto fora thesun liudiun endi ōk gilestien sō, that ik thi than astar thiū ēron imilliu, sō hues sō thu mi bidis for thesun mīnun bāguuiniun: thoh thu mi thesaro heridōmo halbaro fergos, rikeas mīnes, [thoh gidōn ik,] that it ēnig rinko ni mag uuordun giuwendien, endi it seal giuuerōen sō* (Heliand, XXXIII, 2750–2759). — «Покажи ж народу, як ти навчилася радувати матовп людей на лавах. Виконаєш моє прохання, то — слово моє перед народом — я хочу сказати це істинно і голосно перед цими людьми і зробити [те], що я тобі після цього подарую те, про що ти мене перед моїми соратниками попросиш. Якщо ти зажадаєш половину моїх володінь, половину мого царства, то я і це зроблю, і нехай буде так» [3];

г) інг्रेसивні СПК — перехід із одного стану предмета у інший, напр.: давньосакс. *Sālig bist thu Sīmon, quāb he, «sunu [Ionases]... Ik fargibu thi [himilriceas] slutilas, that thu mōst astar mi allun [giuualdan] kristinum folke; kumad aile te thi gumono gēstos; thu habe [grōte] giuuald* (Heliand, XXXVII, 3062; 3072–3075). — «Блаженний ти, Петро, — сказав він, син Йони ... Я доручу тобі ключі небесного царства, щоб ти міг управлятися усім християнським народом після мене; нехай прийдуть до тебе племена народів; нехай буде у тебе велика влада» [3];

д) активно-безоб'єктні СПК, що позначали дію, яка виступала як постійна і характерна властивість суб'єкта, напр.: давньосакс. *Ac it ha[b]ad*

uualdand god, alomāhtig fuder an ō[s]dar gimarke, that uui githoloian sculun, sō huat sō ūs [thiūs thioda] tō bittres brengit: ni sculun ūs belgan uuiht, uure[s]d[an] uui[d] iro geuwinne; huand sō hue sō uuāpno mīdi, grimman [gērheti uuili] gerno frummin, he suhte imu [eft] suerdes eggun, [dōit] im [bidrōegan]: uui mid ūsun dādiun ni sculun uuiht auuerdian (Heliand, 4890–4892). — «Навіки не стримають їх воїнства все, згуртовані рати, живими після залишитися не зможуть, але Бог Владика, Батько Всемогутній, відміряв інше: терпіти належить нам все, що цей недобре творить» [3].

Відтінки пасивності утворювалися переважно на основі СПК із дієсловами бути / ставати + дієприкметник II (*uuesan / uuerdan*). Таких СПК у корпусі «Хеліанда» найбільша кількість, напр.: давньосакс. *Geng [he] thō te themu uuindon [manne], [legde] mid listiun lik tesanne, hō[b]iduundon, that siu sān gihēlid uuar[d], the billes biti, endi sprak that barn godes uui[d] that uure[s]d[je] uuerod: «mi thunkid uunder mikil, quā[d] he...* (Heliand, 4895). — «Гнів не повинен наш дух, на натиск їх повставати. Хто злобу зброя, спуска злого лють звершить, спочине меча вістрям, помре закривавлений...»; давньосакс. *Thō uuar[s]e thar gisamnod filu thar te Hierusalem [Iudeo] liudi, uuerodes te them uuiha, thar sie uualdand god uuui[s]d[ō] theolico thiggean scoldun, hērron is huold, that sie he[s]b[ancuning] lē[s]des alēti* (Heliand, 96). — «І саме там зібрався людей (іудей) багато, так у Іерусалімі, єврейський народ в святому домі» [3]; давньосакс. *[The] sprac im mid is uuordun tuo, hiet that fruod gumo foroht ni uuāri, hiet that hie im ni andriede: «thina dādi sinā, quā[d] he, «uualdanda uuer[s]d[je] endi thīn uuord sō self, thīn thionost is im an thanke, that thu sulica gihēht ha[s]bes an is ēnes craft* (Heliand, 115). — «Потім він побачив всередині Ангела Божого у білому, який говорив з ним його словами, а це означало, що благочестиві служителі були страшенно задволені, і це означало, що його не було ображено: ваші вчинки, сказав він, варті вашого слова за вашу службу йому вдячні, мати таку сильну відданість» [3].

Варто зауважити, що СПК із копулою *uuerdan* налічувалося значно більше, ніж конструкції із копулою *uuesan*, напр.: давньосакс. *Thō uuuan an is uuangun scard the furisto thero frundo, thō siōd that folc an rūm: andrēdun im thes billes bit* (Heliand, 4880). — «Лише в щоку було поранено вождя ворогом, неподалік тоді народ став, слав зброї боячись» [3].

Зокрема, можна було спостерігати СПК із відтінками пасивності, де суб'єкт перебував під активним впливом об'єкта, тобто об'єкт перетягував на себе домінуючу роль, напр.: давньосакс. *Theru dere beon dādi endi te iro drohtine sprakun: «uuāri it [nu] thīn uuillio, quādun sie, «uualdand frō mīn, that sie ūs hēr an speres ordun spilān*

*mōstīn uuārniun uuunde, than ni uuāri ūs uuīht sō
gōd, sō that uuī hēr for ūsumu drohtine dōan mōstīn
[hēnidīun] blōka* (Heliand, 4860). — «Мужі мудрі
стали, Христа прихильники в скорботі перед
справою недоброю, Вождю говорили: «Якщо є на те
воля Твоя», говорили, «Господь наш Владика, щоб
на вістрі списів нас умертвили зброї ударами —
немає кращого нам, ніж за Ватажка згинуті блід-
нучи від ран» [3].

У корпусі давньосаксонського «Спасителя»
налічувалася значна кількість безкопулятивних
(вільних) СПК із дієприкметником II, які могли
виражати пасивне або частково-пасивне зна-
чення, напр.: давньосакс. *Thō uuar[d] thiū tīd
sitan*, — [that] *thar gitald habdun uuīsa man mīd
uuordun*, — *that scolda thana uuīh godes Zacharias
hīsehan* (Heliand, 95). — «Так настав час, хто
діясно представляє Мудреця зі словами, які пови-
нні велич Бога прославити, Захарієм було перед-
бачено»; давньосакс. *Thea liudi stōdumombi that
hēlaga hūs, endī geng im the [gihērodo] manan thana
uuīh innan* (Heliand, 100). — «І нішов шанований
чоловік у освячення»; давньосакс. *That uuērod ō[d]
ar bēdumbi thana alah ūtan, Ebreo liudi, [huuan ēr]
the frōdo man gifrumid hab diuualdandes uuilleon*
(Heliand, 102). — «Намови тихих людей чекав
біля храму ззовні, доки іудей до знаючої людини
не донесе своїх бажань» [3].

Окрім типологічного розподілу КС у конте-
ксті опозиції «актив – пасив – рефлексив», у дав-
ньосаксонській парадигмі КС простежувалися
суб'єктно-об'єктні відношення, які у свою чергу
мали різновиди. Домінантне положення серед
них займає відношення, коли у якості суб'єкта
виступає людина у процесі різних видів діяль-
ності (практична, пізнавальна тощо), а в якості
об'єкта — матеріальні предмети, які охоплені його
діяльністю. Аналізуючи корпус поеми «Хеліанд»,
ми виокремили дев'ять відношень такого типу:
трансформативні, креативні, адресативні, факти-
тивні, перцептивні, когнітивні, емотивні, інстру-
ментальні та привативні. Приклади із давньосак-
сонської поеми «Хеліанд» унаочнюють перелік
наведених суб'єктно-об'єктних відношень усеред-
ній СПК:

а) трансформативне відношення, коли суб'єкт
змінює стан або місце знаходження об'єкта, напр.:
давньосакс. *Theo fundun sie thar enna froden man
sitgan bi them seuiua endī is suni tuene, Iacobus
endī Iohannes: uuargun im iunga man* (Heliand,
1173–1175). — «Тоді направили вони на ста-
рого, що сидів біля моря, та його двоє синів, Якова
та Іоанна, (вони) були молоді люди» (Хеліанд,
Рядки 1173–1175) [3];

б) креативне відношення, коли суб'єкт щось
доручає здійснити, створює, знищує або завдає
шкоди об'єкту, напр.: давньосакс. *Nu ik thi
hier mīnemo seal iungron befelhan, them thi hier
begimhard stēd: uuīs thi an is gisiōte samad: thi*

scalt ina fiiri suno hebbian (Heliand, 5614–5616). —
«Тепер же я доручу тебе тут своєму учню,
котрий існує (стоїть) тут. Нехай будеш із ним
разом! Нехай він стане тобі сином!» [3];

в) адресативне відношення, коли суб'єкт звер-
тається до об'єкта, напр.: давньосакс. *Domine ad
quē ibimus verba vitae aeternae habes* (Heliand,
10669). — «Господе, до кого ми підемо?! Слова
життя вічного ти маєш» [3];

г) фактивне відношення, коли суб'єкт діє
на волю, розум або почуття об'єкта, напр.: дав-
ньосакс. *Sō he is mordes uuēro, that man ina uuīthnoie
uuārnes eggīun, ef eo man mīd sulicun dādīun mag
dōōes gesculdien* (Heliand, 5242–5244). — «Он вар-
тий смерті, і да буде він покараний усією гостро-
тою меча, якщо коли-небудь муж зможе стати
такими справами вартим смерті» [3];

д) перцептивне відношення, коли суб'єкт
сприймає об'єкт органами чуття, напр.: давньосакс.
*Filu scal ik thar githoloian, hoskes gihorien
endī harmquidi, bīmerpraka endī bihetuuord manag*
(Heliand, 3524–3533). — «Мені доведеться багато
винести там; Я буду вислуховувати багато
образливих слів, змуцань та погроз» [3];

е) емотивне відношення, коли суб'єкт відчу-
ває почуття до об'єкту, напр.: давньосакс. *Nūni
uueldes thu thīnera mddar, mārno liobosto, gisidun
sulica sorga, that ic thi sēs Sragmod, idis armhugdig
escōn scolda undar thesun biugludiun?* (Heliand,
821–824). — «Як же ти захопив своїй матері, най-
кращий з-поміж мужів, принести стільки кло-
потів, що мені, настільки сумній, наповненій
клопотами про жінку, про тебе довелося розпу-
тувати серед людей цього міста?» [3];

є) інструментальне відношення, коли суб'єкт
використовує об'єкт, напр.: давньосакс. *The
scoldun sie thar ena dad frumtean, That sie ma
te Hierusalem forgeban scoldun Uualdanda te
them uuīha* (Heliand, 451–453). — «Тоді мали
вони (Йосип і Марія) завершити одне діло, (яке
полягало в тому) що вони мали відвезти Його
в Єрусалим до настоятеля храму»; давньосакс. *So
uuīt an uncro iugudi gīgīnan ni mohtun* (Heliand,
148). — «Якщо ми були не спроможні це зробити
у молоді роки» [3].

Варто зауважити, що також існували такі
суб'єктно-об'єктні відношення, коли у якості
суб'єкта могли також виступати сили людини,
напр.: давньосакс. *Thar sculun mi farcoron undar
thea craftigon thiod, helidos te theru heri; thar uuērdat
mīna hendi gebundana, fadmos uuērdad mi thar
gefastnod* (Heliand, 3525–3533). — «Там серед цих
владноможних людей, воїни-герої продадуть мене
начальникам. Мені зв'яжуть руки, мої простяг-
нуті руки будуть закуті в кайдани» [3];

Або описувалися сили природи або «вищі сили»,
напр.: давньосакс. *Sie uuēgeat mi te uuindron uuārnes
eggīun, bilosiad mi libu: ik te thesumu liōhte scal thurh
drohtines craft fan dōde astanden an thriidēon dage*

(Heliand, 3525–3536). — «Вони завадять Мені неймовірної муки лезом зброї. Вони заберуть Моє життя. Я воскресну з мертвих і повернуся силою Бога до світла на третій день» [3].

Таким чином, характеризуючи процеси зародження станової парадигми давньосаксонської мови, можна зробити висновки про те, що вже у цей період у мові розвивалася узагальнена станово-парадигма. КС давньосаксонської мови уособлювалася активом, передкатегоріальними зворотними конструкціями із рефлексивними, реципроковими та інг्रेसивними відтінками та дієприкметниковими пасивними конструкціями, а саме: копулятивними конструкціями бути / ставати + дієприкметник II та безкопулятивними дієприкметниковими конструкціями. Вищезазначені конструкції трансливали різні станові відношення: інструментальні, емотивні, фактивні, рецептивні, адресативні, креативні та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, охарактеризувавши парадигму КС давньосаксонської мови, можна зробити висновки, що процеси становлення категорії стану у давньогерманських мовах розпочалися ще у період розвитку давньогерманської мови. Зародки станових відтінків у давньосаксонській мові слугували першоосновою для творення парадигми категорії стану сучасних германських мов. Одним із головних актуалізаторів розвитку стали первинні станові передкатегоріальні граматичні конструкції, до складу яких входили дієслово-копули, дієприкметник II, зворотні дієсл. взаємні, дієслова, що позначали перехід в інший стану у інший та дієслова активного стану, яких спостерігалися і вільні, безкопулятивні варіанти.

Перспективою наших подальших досліджень стануть дослідження зрушень у парадигмі КС давньоісландської, давньонімецької, давньоанглійської та готської мов.

ДЖЕРЕЛА

1. Домский М.В. «Песнь о Христе» в истории библейского эпоса англосаксов / М.В. Домский // Вестник Пермского университета. — Выпуск 2(14). — Пермь, 2010. — С. 18–25.
2. Корышев М.В. Древнесаксонский «Хелианд» в контексте древнейших переводов Библии на немецкий язык и латинской вульгаты / М.В. Корышев // Вестник СПбГУ. — Сер. 9. — Вып. 4. — Санкт-Петербург, 2015. — С. 166–173.
3. Сиверс Э. Хелианд. Titelaufgabe vermehrt um das Prager Fragment des Heliand und die Vaticanischen Fragmente von Heliand und Genesis. Buchhandlung des Waisenhauses GMBH / Галле (Заале). — Берлин, 1935. — 20 + xlv + 542 p. — (Германская музыкальная библиотека IV).
4. Gallée J.H. Altsächsische Grammatik. — 3. Aufl. — Tübingen, 1993. — 404 p.
5. Weber C.A. Der Dichter des "Heliand" im Verhältnis zu seinen Quellen // Zeitschrift für das deutsche Altertum. — 1927. — No. 64. — S. 1–76.

REFERENCES

1. Domskii, M. V. (2010). «Pesn o Khriste» v istorii bibleiskogo eposa anghlov i sakssov [“Song of Christ” in the History of the Biblical Epic of the Angles and Saxons]. *Vestnik Permskogo universita*, 2 (14), Perm, P. 18–25.
2. Koryshev, M.V. (2015) Drevnesaksonskii «Kheliand» v kontekste drevneishikh perevozhenii Biblii na nemetskii yazyk i latinskoi vulgaty [Ancient Saxon “Heliand” in the Context of the Oldest Translations of the Bible into German and the Latin Vulgate]. *Bulletin of the Russian Academy of Sciences, Ser. 9, Issue 4*, St. Petersburg, P. 166–173.
3. Sivers, E. (1935). Heliand. [Heliand] Titelaufgabe vermehrt um das Prager Fragment des Heliand und Vaticanischen Fragmente von Heliand und Genesis. Buchhandlung des Waisenhauses GMBH, Halle (Saale) — Berlin 20 + xlv + 542 p. (German Music Library IV).
4. Gallée, J. H. (1993). Altsächsische Grammatik. [Old-Saxon Grammar] 3. Aufl. Tübingen, 404 p.
5. Weber, C. A. (1927). Der Dichter des “Heliand” in Verhältnis zu seinen Quellen [The Poet of “Heliand” in Relation to Its Sources]. *Zeitschrift für das deutsche Altertum*, 64, P. 1–76.